

Konsekvensutredning om ändring i Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2012:41) om förarprov, gemensamma bestämmelser;

Transportstyrelsens förslag:

Transportstyrelsen avser justera reglerna för de personer som avser utöka sin behörighet B i ett fordon med en automatisk växellåda. När ett godkänt prov har avlagts för denna behörighet med ett fordon med automatisk växellåda ska detta anges med villkorskod 78¹ på körkortet.

A. Allmänt

1. Vad är problemet eller anledningen till regleringen?

Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (2012:41) om förarprov, gemensamma bestämmelser reglerar förutsättningar och krav på förarprov. Mer specifikt handlar reglerna bland annat om möjligheten att genomföra ett prov för utökad behörighet B² i ett fordon med automatisk växellåda, utan att det anges med kod på körkortinnehavarens körkort.

Kommissionen har klargjort att det följer av artikel 7 (1) (a) och bilaga II punkt 5.1.2. i det tredje körkortsdirektivet att samtliga prov som avläggs med automatväxlat fordon för behörighet B ska medföra villkor om begränsning automatisk växellåda (villkorskod 78). Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (2012:41) om förarprov, gemensamma bestämmelser är därför i behov av justering för att överensstämja med det tredje körkortsdirektivet.

Bakgrunden till detta är att EU-kommissionen i september 2014 begärde information från Sverige avseende införlivandet av det tredje körkortsdirektivet³ genom en så kallad EU-PILOT. Sverige har i november 2014 svarat kommissionen skriftligt på de frågor som ställts. Kommissionen har därefter, i juni 2015, förkastat flertalet av Sveriges svar. Sverige träffade

¹ Begränsat till fordon med automatisk växellåda.

² Villkorskod 96 innebär att fordon i kategori B till vilka en släpvagn får kopplas med en tillåten totalvikt som överstiger 750 kg och där fordonskombinationens tillåtna totalvikt är över 3 500 men högst 4 250 kg.

³ Europaparlamentets och Rådets direktiv 2006/126/EG av den 20 december 2006 om körkort, senast ändrad genom kommissionens direktiv 2015/653/EU.

i september 2015 företrädare för kommissionen i Bryssel för att diskutera de frågor om införlivandet av direktivet som kvarstår och skriftväxling med kommissionen har även skett. (N2014/3831/TE).

Sverige tog emot den formella underrättelsen den 23 oktober 2015, överträdelse nummer 2015/2118. Sverige behöver därmed göra en rad justeringar i nationella regelverk. Det ankommer på Transportstyrelsen att revidera ovan nämnda föreskrifter för att dessa ska överensstämma med körkortsdirektivet.

2. Vad ska uppnås?

Om en sökande genomför ett körprov i ett fordon med automatisk växellåda ska detta anges på det körkort som utfärdas på grundval av detta körprov. Reglerna berör de personer som avser utöka sin behörighet B för att kunna koppla på en släpvagn med en tillåten totalvikt som överstiger 750 kg och där fordonskombinationens tillåtna totalvikt är över 3 500 men högst 4 250 kg (villkorskod 96). Det är relativt vanligt att enskilda personer vill genomföra detta körprov för att möjliggöra att köra sitt ordinarie fordon med ett släpfordon som är tyngre än vad behörighet B ger rätt till. Det kan exempelvis röra sig om en husvagn eller ett hästsläp.

3. Vilka är lösningsalternativen?

3.1. Effekter om ingenting görs

Som tidigare beskrivits behöver Transportstyrelsen revidera aktuella föreskrifter för att dessa ska överensstämma med de krav som gäller enligt direktivet. Kommissionen har inte accepterat Sveriges resonemang och förklaringar till dagens föreskrifter och förändringar behöver därför ske. I det fall Sverige inte genomför aktuella förändringar kan det ses som att Sverige brister i sina internationella förpliktelser och riskerar att drabbas av ekonomiska sanktioner.

3.2. Alternativ som inte innebär reglering

Det finns inga alternativ som inte innebär reglering.

3.3. Regleringsalternativ

Alternativ 1

Transportstyrelsen förordar alternativ 1 framför alternativ 2 och 4. Det föreslagna regleringsalternativet 1, innebär att prov som genomförs för utökad behörighet B med automatisk växellåda medför en behörighet med villkorskod 96⁷⁸.

Om en person som har behörighet B utan villkor vill göra prov för utökad behörighet B (B 96) och kommer till provet med ett fordon med en

automatisk växellåda kan denne göra provet med detta fordon. Den enskilde får efter avklarat prov ett nytt körkort med utökad behörighet B med villkorskod 96⁷⁸.

Godkänt prov innebär att villkor automat endast gäller när man kör fordonskombinationer som kräver utökad behörighet B. Körkortshavaren behåller rätten att köra fordon med manuell växellåda vid körning utan släp.

Alternativ 2

Alternativ 2 innebär hinder för prov för den som har behörighet utan begränsning till fordon med automatisk växellåda (kod 78) och kommer till körprovet med ett fordon som har en automatisk växellåda.

Om en körkortshavare som redan har behörighet B utan villkor om begränsning till automatisk växellåda vill göra ett prov för utökad behörighet (B 96prov) och kommer till provet med ett fordon med automatisk växellåda får körkortshavaren inte göra provet. Detta eftersom körkortshavaren inte har villkor automat på sitt körkort. Den som inte har automatvillkor på behörigheten B måste därmed ha ett provfordon med manuell växellåda. Detta alternativ innebär att återgå till tidigare gällande reglering. Transportstyrelsens förordar inte detta alternativ.

Alternativ 3

Alternativ 3 innebär att om en körkortshavare genomför prov för utökad B i ett fordon med automatisk växellåda begränsas även B-behörigheten till rätt att enbart köra automatväxlade bilar (kod 78).

Godkänt prov med ett fordon med automatisk växellåda för den utökade behörigheten B innebär därmed att körkortshavaren förlorar rätten att köra fordon i denna kategori med manuell växellåda även vid körning utan släp. Transportstyrelsen förordar inte detta alternativ.

4. Vilka är berörda?

De berörda är körkortshavare som avser genomföra körprov för utökad behörighet B med en automatväxlade bil.

5. Vilka konsekvenser medför regleringen?

5.1. Företag

(x) Regleringen bedöms inte få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt. Samtliga konsekvenser för företagen beskrivs därför under 5.1.

() Regleringen bedöms få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt. Konsekvensutredningen

innehåller därför ingen beskrivning under 5.1 utan samtliga konsekvenser för företagen beskrivs under avsnitt C.

Trafikskolor är de företag som främst kan beröras av regelförändringar avseende körprov för utökad behörighet B (B96) i en automatväxlad bil. Det finns cirka 750 tillståndshavare i landet som bedriver verksamhet inom ramen för trafikskolor.

Cirka 304 tillståndshavare har rätt att utbilda för utökad behörigheten (B 96).

Till övervägande del består företagen av mikroföretag med högst 10 anställda. Även små och medelstora företag förekommer.

Förändringar avseende prov för utökad behörighet B med villkor automat kan innebära att trafikskolor som har en särskild automatväxlad bil för B 96-prov kan få färre kunder bokade på just den bilen. Detta när det kan tänkas att enskilda inte vill genomföra prov i en automatväxlad bil eftersom det innebär en kod på körkortet.

Särskild hänsyn tas inte till små företag eftersom aktuella föreskriftsförslag innebär att införliva gällande körkortsdirektiv och avsteg från reglering inte är aktuellt. Detta oavsett storleken på berörda företag. Som tidigare nämnts bedöms inte föreskriftsförslagen innebära kostnader av större betydelse för företagen. Ett företag inom förarutbildarbranschen hanterar redan idag utbyten av fordon för att möta marknadens behov.

Konkurrensförhållanden för företag bedöms inte förändras på grund av aktuellt förslag. Förslagen om regeländringar gäller för samtliga företag som kan beröras i sak. Det är känt att mindre företag ändå kan få större kostnader än större företag när samma utrymme kanske inte finns för administration etc. Inom denna bransch är de dock de flesta företag att anse som mindre företag och konkurrensen mellan företagen bör därför inte slå olika hårt. Förändringar kan dock slå olika hårt utifrån vilken ekonomi ett företag i allmänhet har, oavsett alternativ (1-3).

5.2. Medborgare

Medborgare som avser avlägga körprov för utökad behörighet B med ett automatväxlat fordon berörs. Medborgarna måste vara väl informerade om vad ett godkänt körprov resulterar i beroende på vilket fordon som används vid prov.

Under år 2015 genomfördes totalt 13511 prov för B 96. Av dessa genomfördes 4429 prov med ett automatväxlat fordon och 9082 prov genomfördes i fordon med manuell växellåda. Sedan år 2013 har trenden

ökat för B 96 prov med automatväxlade fordon. År 2015 uppgick andelen till 48,8 %⁴.

Godkänt prov, så som tidigare beskrivits under alternativ 1, innebär att villkor automat endast gäller när man kör fordonskombinationer som kräver utökad behörighet B. Körkortshavaren behåller rätten att köra fordon med manuell växellåda vid körning utan släp. Detta alternativ går i linje med en allmän princip om att man inte ska förlora en förvärvad behörighet när man genomför prov för nya behörigheter, även om prov för utökad behörighet B handlar om en ökning av en redan befintlig behörighet och inte ett prov för en helt ny behörighet.

5.3. Staten, regioner eller landsting och kommuner

Samtliga föreslagna alternativ i denna konsekvensutredning kommer att beröra Trafikverket förarprov i någon omfattning. Ändringar som avser förutsättningar för prov kräver informationsinsatser i rätt sammanhang. Information om prov på Trafikverkets hemsida behöver förändras. Ändrade förutsättningar kan även innebära att Trafikverket förarprov får fler frågor från kunder att besvara. Även Transportstyrelsen som svarar för regelgivning inom förarprovområdet behöver arbeta med information inför regeländringar. Samarbete mellan Transportstyrelsen och Trafikverket avseende kommunikationsarbete kommer att stämmas av inför planerat ikraftträdandedatum för aktuella föreskrifter.

Föreslaget alternativ kommer även att innebära kostnader för Trafikverket i form av utvecklingsarbete gällande dataöverföring som bland annat har med körkortsregistret att göra. Utvecklingsarbetet bör kunna ha som grund att hantera denna förändring i likhet med den dataöverföring som sker kring övriga förarprov när ett godkänt prov i normalfallet avspeglar den behörighet som provet avser. Trafikverket förarprov kommer eventuellt att uppskatta sin kostnad för detta arbete i samband med samrådsförandet.

Föreslagna föreskriftsändringar bedöms inte påverka kommuner, landsting eller regioner.

5.4. Externa effekter

Externa effekter, exempelvis utsläpp till luft och vatten, buller, olyckor eller infrastrukturslitage (marginalkostnader för drift, underhåll och reinvesteringar) bedöms inte tillkomma på grund av föreslagna föreskriftsändringar.

⁴ Uppgift från Transportstyrelsens trafikdatabas, 16 februari 2016.

6. Vilka konsekvenser medför övervägda alternativ till regleringen och varför anses regleringen vara det bästa alternativet?

Alternativ 1

Alternativ 1, som är det förordade regleringsalternativet, innebär att godkända körprov för utökad behörighet B (B 96) med villkor automat ges kod 96⁷⁸.

Denna lösning bedöms vara den mest logiska lösningen för att hantera kommissionens krav. Körkortshavaren behåller rätten att köra fordon med manuell växellåda vid körning utan släp, eller sådan lätt släpvagn som omfattas av behörighet B. En fördel med detta alternativ är att det går i linje med en allmän princip om att man inte ska förlora en förvärvad behörighet vid utökning av sin körkortsbehörighet.

Alternativ 2

Den lösning som alternativ 2 innebär, hinder för prov för den som har behörighet utan begränsning till fordon med automatisk växellåda (kod 78) och kommer till körprovet med ett fordon som har en automatisk växellåda. Detta alternativ tillämpades i Sverige mellan 19 januari-30 september 2013. Alternativet togs bort efter det visat sig att denna lösning innebar stor irritationen bland medborgare som blev hindrade från att kunna genomföra prov. Detta alternativ var inte bra ur medborgares perspektiv varför Transportstyrelsen inte förordar detta alternativ.

Alternativ 3

Alternativ 3 innebär att om en körkortshavare genomför prov för utökad behörighet B (kod 96) i ett fordon med automatisk växellåda begränsas B-behörigheten till rätt att enbart köra automatväxlade bilar (kod 78).

Godkänt prov med ett fordon med automatisk växellåda innebär att körkortshavaren förlorar rätten att köra fordon med manuell växellåda även vid körning utan släp för behörighet B. Detta alternativt går emot en allmän princip om att man inte ska förlora en förvärvad behörighet vid utökning av annan körkortsbehörighet. Just detta var en anledning till att man tidigare införde hinder för prov i dessa fall så att ingen omedvetet skulle förlora sin rätt att köra manuellt växlade bilar.

En risk med detta alternativ kan vara om körkortshavaren inte har uppmärksammat att denne har förlorat rätten att köra behörighet B med manuell växellåda. Detta kan bli problematiskt vid exempelvis en poliskontroll. Körkortshavaren kör då ett fordon med manuell växellåda vilket inte är tillåtet. Transportstyrelsen bedömer att detta alternativ inte är

att föredra ur ett medborgarperspektiv och förordar därmed inte detta alternativ

7. Vilka bemyndiganden grundar sig myndighetens beslutanderätt på?

8 kap. 5 och 6 §§ körkortsförordningen (1998:980) och 7 kap. 2 § militärtrafikförordningen (2009:212) och 7 § förordningen (2010:1578) om provavgifter för körkort och yrkesmässig trafik, m.m.

8. Överensstämmer regleringen med eller går den utöver de skyldigheter som följer av EU-rättslig reglering eller andra internationella regler?

Det föreslagna alternativet överensstämmer med det tredje körkortsdirektivet.

9. Behöver särskild hänsyn tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och finns det behov av speciella informationsinsatser?

Föreskrifterna avses träda i kraft så snart som möjligt, men senast under första halvåret 2017. Ett samarbete med kommunikationsavdelningen har inletts för framtagande av en kommunikationsplan.

B. Transportpolitisk måluppfyllelse

Det övergripande målet för svensk transportpolitik är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgare och näringsliv i hela landet. Under det övergripande målet finns också funktionsmål och hänsynsmål med ett antal prioriterade områden.

Funktionsmålet handlar om att skapa tillgänglighet för människor och gods. Transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Samtidigt ska transportsystemet vara jämställt, det vill säga likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov.

Hänsynsmålet handlar om säkerhet, miljö och hälsa. Transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen ska dödas eller skadas allvarligt. Det ska också bidra till det övergripande generationsmålet för miljö och att miljö kvalitetsmålen uppnås, samt bidra till ökad hälsa.

10. Hur påverkar regleringen funktionsmålet?

Samtliga föreskriftsalternativ bedöms inte i sak påverka funktionsmålet. De nya reglerna bidrar till att upprätthålla tillgänglighet för människor och hantering av gods utifrån de krav som styr reglering av behörigheter.

Det tredje alternativt kan dock ses motverka funktionsmålet när det alternativet innebär att man kan förlora en förvärvad behörighet vid utökning av sin körkortsbehörighet.

11. Hur påverkar regleringen hänsynsmålet?

Samtliga aktuella föreskriftsalternativ bedöms inte i sak påverka hänsynsmålet. De nya reglerna ses vara neutrala kring områdena säkerhet, miljö och hälsa.

C. Företag

Regleringen medför inte förändringar av betydelse för företag. Se 5.1 avseende bedömning av vilka konsekvenser regleringen medför för företag.

D. Sammanställning av konsekvenser

Berörd aktör	Effekter som inte kan beräknas		Beräknade effekter (tkr)	Kommentar
	Fördelar	Nackdelar		
Företag	-	-	-	Se kap. 5.1.
Medborgare	-	Kan upplevas vara begränsande att få en villkorskod på sin behörighet. Kan vara till nackdel om medborgare inte skiljer på var gränsen går mellan behörighet B och utökad behörighet B och kan tänkas vara ute och köra med fel fordon i förhållande till de behörigheter som framgår av körkortet.	-	En medborgare bör alltid ses vara informerad om vilka behörigheter denne har på sitt körkort.
Staten m.fl.	Inga ekonomiska konsekvenser om vi lever upp till EU's gemensamma regler. Information hos Transportstyrelsen bidrar till god regel- efterlevnad	Kan innebära kostnader för utvecklings- behov av befintliga datasystem hos Trafikverket och Transportstyrelsen.		God regelefterlevnad. Sveriges regler följer EU's gemensamma körkortsdirektiv.
Externa effekter	-	-	-	-
Totalt				

E. Samråd

Samråd med Trafikverket, Statens skolverk och Försvarmakten sker så som framgår av 8 kap. 5 § körkortsförordningen (1998:980).

Om ni har några frågor med anledning av konsekvensutredningen eller synpunkter ni vill framföra får ni gärna kontakta oss:

Liv Lennius Johansson, utredare, enhet behörigheter, Transportstyrelsen
tfn 010-495 56 21, liv.lennius-johansson@transportstyrelsen.se

Monika Norberg, jurist, enhet juridik, Transportstyrelsen
tfn 010-495 65 05, monika.norberg@transportstyrelsen.se

Olof Stenlund, projektledare, enhet behörigheter, Transportstyrelsen
tfn 010-495 58 40, olof.stenlund@transportstyrelsen.se

Definition av körkortsbehörigheter för särskilda fordonstyper enligt 2 kap. 5 § körkortslagen (1998:488).

B	1. personbil med totalvikt av högst 3,5 ton och lätt lastbil samt enbart ett lätt släpfordon som är kopplat till en sådan bil. 2. terrängvagn 3. motorredskap klass 1 4. trehjulig motorcykel 5. fyrehjulig motorcykel
BE	bil som omfattas av behörighet B och ett eller flera släpfordon som är kopplade till en sådan bil, om släpfordonens sammanlagda totalvikt inte överstiger 3,5 ton.
C1	tung lastbil med totalvikt av högst 7,5 ton och personbil med totalvikt över 3,5 men inte 7,5 ton samt enbart ett lätt släpfordon som är kopplat till sådan bil.
C1E	bil som omfattas av behörighet C1 eller B och ett eller flera släpfordon som är kopplade till sådan bil om bilens och släpfordonens sammanlagda totalvikt inte överstiger 12 ton.
C	tung lastbil och personbil med totalvikt över 3,5 ton samt enbart ett lätt släpfordon som är kopplat till sådan bil.
CE	bil som omfattas av behörighet C samt ett eller flera släpfordon, oavsett vikt, som är kopplade till sådan bil.
D1	buss som är försedd med högst 16 sittplatser utöver förarplatsen och vars längd inte överskrider åtta meter samt enbart ett lätt släpfordon som är kopplat till sådan buss.
D1E	buss som omfattas av behörighet D1 samt ett eller flera släpfordon, oavsett vikt, som är kopplade till sådan buss.
D	buss oavsett antal sittplatser och längd samt enbart ett lätt släpfordon som är kopplad till sådan buss.
DE	buss som omfattas av behörighet D samt ett eller flera släpfordon, oavsett vikt, som är kopplade till sådan buss.